

LYHYMPIÄ KIRJOITUKSIA – KORTARE SKRIFTER

Bernard Tapie -tapaus ja *fraus omnia corrumpit* välitystuomion kumoamisperusteena

1 Johdantoa

Välimiesmenettelyyn liittyy useita jännitteitä: prosessin nopeus, oikeusvarmuus ja lopullisuus. Ne kaikki eivät voine aina toteutua yhdessä ja samassa prosessissa. Lopullisuus on merkittävä etu, mutta on kuitenkin edellytettävä, että prosessuaalista peruskiveä *audiatur et altera pars* -periaatetta noudatetaan ja että tuomio ei loukkaa *ordre public* tai *public policy* -tyyppisiä materiaalisia periaatteita.¹

Fraus omnia corrumpit -periaate sisältynee *ordre public* -käsitteen piiriin kattaen esimerkiksi väärennetyt todisteet, lahjotut todistajat tai välimiehet. *Audiatur*- ja *fraus* -periaatteiden ulottuvuus ja rajanveto on vaikeaa. Myös erot kansallisten oikeusjärjestysten välillä voivat olla huomattavia. Usein myös kansallisten ja kansainvälisten välimiesmenettelyä koskevien normien välillä on ollut ja yhä on juopaa.

Välimiesmenettely on nopeasti kehittynyt kohti kansainvälisesti yhteneviä säännöksiä. Välimiesmenettelylakia viimeksi uudistettaessa eräät ulkomaiset asiantuntijat suosittelivat UNCITRAL-mallilain omaksumista sellaisenaan. Säädäntötyössä pitäydyttiin kuitenkin osin kansallisen perinteen säilyttämiseen, mikä ei rohkaissut kansainvälisten

prosessien saamisessa Suomeen. Pienen valtion prosessuaaliset eroavaisuudet askarruttavat.

Noihin aikoihin eräät monikansalliset yhtiöt esittivät kansainvälisen instituutin perustamista Suomeen ja olivat valmiita rahoittamaan projektia. Aika ei ollut kypsä. Sveitsin ASA:sta, samankaltaisesta järjestöstä, on näiden vuosien aikana kehittynyt yksi globaaleimmista ja johtavista auktoriteeteista tällä alalla. Viime vuosien aikana välimiesmenettely on maassamme kehittynyt nopeasti ja menestyksellisesti kansainväliseen suuntaan. Tämän kehityksen jatkumisen siunaukset ovat ilmeisiä.

Ranskassa jouduttiin paljon kansainvälistäkin huomiota herättäneessä “Tapie”-tapauksessa ottamaan kantaa annetun tuomion lopullisuuteen asianosaisen ja hänen nimeämänsä “vakiovälimiehen” välillä vallinneen kiinteän suhteen vaikutukseen, kun nämä seikat oli jätetty ilmoittamatta. Tapaus antanee aihetta tuomion lopullisuuden ja *fraus omnia corrumpit* -periaatteen välisen suhteen pohdiskeluun myös meillä.

2 Suomen laista

Välimiesmenettelyn keskeisiin etuihin kuuluu välitystuomion lopullisuus: välitystuomiosta saa hakea

¹ Ks. Ulkomaisten välitystuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskeva New Yorkin konventio, Artikla V 2 (b), SopS 8/1962.

muutosta vain rajoitetuin perustein. Suomen välimiesmenettelystä annetun lain² mukaan välitystuomion kumoamista voi hakea lain 41 §:ssä mainituilla perusteilla. Näitä perusteita ovat mm. välimiehen esteellisyys (jos asianosaisen tekemää vaatimusta välimiehen julistamiseksi esteelliseksi ei ole hyväksytty ennen välitystuomion antamista tai jos asianosainen ei ole ollut esteellisyydestä tietoinen ennen välitystuomion antamista) sekä se, että välimiehet eivät ole antaneet asianosaisille tarpeellista tilaisuutta ajaa asiaansa. Välitystuomion kumoamista on vaadittava kanteella alioikeudessa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asianosainen sai kappaleen välitystuomiosta (VML 41 §). Lisäksi välitystuomio saattaa olla mitätön VML 40 §:ssä mainituilla perusteilla. Mitättömyys on automaattista, mutta halutessaan asianosainen voi, ilman aikarajaa, hakea kanteella välitystuomion mitättömäksi julistamista VML 40 §:ssä mainituilla perusteilla. Tämän säännöksen mukaisesti välitystuomio on mitätön mm. ”siltä osin kuin välitystuomion on katsottava olevan ristiriidassa Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa”³. Kyseinen, ilman aikarajaa käytettävissä oleva mahdollisuus välitystuomion mitättömäksi julistamiseksi ei vastanne monien valtioiden välimiesmenettelylainsäädäntöä ja tullaan ehkä poistamaan, kun välimiesmenettelylainsäädäntöä aikanaan uudistetaan⁴.

3 “Tapie”-tapaus

3.1 Tapie-tapauksen taustaa

Ranskassa tällaiset kysymykset olivat esillä, kun Pariisiin vetoamustuomioistuimien vuonna 2015 antoi

tuomion, jolla purettiin *Bernard Tapien* yhtiöiden ja *Crédit Lyonnais* -pankin välisessä välimiesoikeudenkäynnissä vuonna 2008 annetut välitystuomiot ja otettiin välitystuomioiden kohteena olleet kysymykset pääasioiden osalta uudelleen käsiteltäviksi tuomioistuimen toimesta. Olennaisena perusteena oli se, että yksi kolmijäsenisen välimiesoikeuden jäsen oli ollut esteellinen johtuen aiemmista kiinteistä yhteyksistään hänet nimeävään osapuoleen. Nuo seikat oli salattu välimiesoikeuden nimeämisyvaiheessa, ja tämä salattu välimiehen esteellisyys oli vaikuttanut siinä määrin välitystuomion sisältöön, että se katsottiin petollisesti aikaansaatuksi.

Seuraavassa on lyhyt kuvaus tapauksen taustasta, annetuista välitystuomioista ja ranskalaisesta tuomioistuinprosessista, jolla välitystuomio kumottiin perustuen siihen, että yksi välimiehistä oli menetellyt petollisesti.

3.2 Tosiseikoista pääpiirteissään⁵

Bernard Tapie oli vaimonsa kanssa omistamiensa BTF-nimisten holdingyhtiöiden kautta hankkinut 1990-luvun alussa saksalaisen urheilubrändiyhtiö Adidaksen. Tarkoituksena oli uudelleenstrukturoida Adidas. Kaupan rahoittajapankkina toimi Société de Banque Occidentalen (SDBO) johtama pankkiryhmittymä. SDBO oli Ranskan valtion omistaman *Crédit Lyonnais*-pankin tytäryhtiö. Tapien siirrettyä Ranskan hallitukseen ministeriksi vuonna 1992 hän päätti myydä omistamansa Adidaksen omistajayhtiön BTF GmbH:n osakkeet, ja antoi SDBO:lle myyntimandaatin.

² Laki välimiesmenettelystä 23.10.1992/967, ”VML”.

³ VML 40§ 1 mom. 2)-kohta.

⁴ Ks. *Savola*, Miksi ja miten välimiesmenettelylakia tulisi muuttaa, Defensor Legis N:o 4/2017, s. 508 (jäljempänä ”*Savola*”).

⁵ Tapauksen eri vaiheita ja välitystuomion kumoamisen taustaa on selostettu useissa kansainvälisissä oikeudellisissa julkaisuissa ja mediassa, ks. mm. *Jehan-Damien Le Brusq* / Kluwer Arbitration Blog: The Tapie Saga: Paris successfully passes the test (<http://arbitrationblog.kluwerarbitration.com/2016/09/01/the-tapie-saga-paris-successfully-passed-the-test/>, jäljempänä ”*Le Brusq*”); BBC: Bernard Tapie loses final appeal in 404m-euro Adidas case (<http://www.bbc.com/news/world-europe-39963766>); *Elie Kleiman* ja *Yann Dehaudt-Delville* / Lexology / Dilatory Challenges of awards and fraudulent arbitration proceedings in crosshairs (April 30 2015) (<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=86e0f69a-db75-4530-b44c-713d8055e056>, jäljempänä ”*Kleiman Dehaudt*”); *Philip Dunham* ja *Xavier Nyssen* / The Tapie case: domestic and international arbitrations (re) defined, Global Arbitration Review 19 October 2015 sekä Tapie affair: Background to the case (<http://www.bbc.com/news/world-europe-35126472>).

Crédit Lyonnais teki tytäryhtiönsä SDBO:n kautta sopimuksen, jonka mukaan BTF myisi kaikki osakkeensa BTF:ssa SDBO:n osoittamalle yhtiölle yht. FF 2,085 miljardin hintaan. Näin saaduilla varoilla BTF SA maksaisi takaisin lainansa.

SBDO löysi kahdeksan mahdollista ostajaa, joista kaksi olivat Clinvest (joka oli myös Crédit Lyonnais'n tytäryhtiö) ja Rice SA (luxemburgilainen yhtiö, jonka omisti *Robert Louis Dreyfus*). Eräät ostajat saivat Crédit Lyonnais'ltä lainatarjouksen ja sitoutuivat siihen, että jos he myisivät osakkeet myöhemmin eteenpäin, 2/3 voitosta maksettaisiin Crédit Lyonnais'lle.

Kaikki osakkeet siirrettiin sittemmin ostajien toimesta Dreyfusille FF 3,498 miljardin kauppahinnalla, ja Crédit Lyonnais sai tekemänsä sopimuksen mukaisesti kaksi kolmasosaa myyntivoitosta eli noin 1,4 miljardista.

Tapie ja hänen vaimonsa asetettiin myöhemmin konkurssiin ja heidän yhtiönsä joutuivat selvitystilaan. Tapie katsoi, että hän oli tullut pankin taholta petetyksi ja että pankki oli järjestänyt BTF:n osakkeiden kaupan siten, että Tapie tuli myyneeksi osakkeet alihintaan. Pesänhoitajat aloittivat oikeusprosessin Crédit Lyonnais'ta ja SBDO:ta vastaan perustuen epälojaaliin menettelyyn ja siihen, että ne olivat tehneet salaisen sopimuksen Dreyfusin kanssa.

Vuonna 2007 osapuolet saattoivat riitansa välimiesoikeuden ratkaistaviksi. Vuonna 2008 annettussa välitystuomioissa todettiin CDR-yhtiöiden (entinen Crédit Lyonnais / SBDO⁶) rikkoneen lojaliteettivelvoitettaan ja määrättiin maksamaan 240 miljoonaa euroa korkoineen Tapien yhtiöiden konkurssipesälle, minkä lisäksi ne määrättiin maksamaan Tapielle ja hänen vaimolleen 45 miljoonaa euroa korvausta ”moraalisesta vahingosta”, mikä oli poikkeuksellisen suuri summa huomioon ottaen ranskalaisen oikeuskäytännön⁷. Maksettava kokonaisuus korkoineen ylitti 400 miljoonaa euroa.

3.3 Välitystuomioiden kumoaminen

3.3.1 Prosessioikeudelliset perusteet

Välitystuomion antamisen jälkeen syntyi kuitenkin epäilyjä yhden välimiehen yhteyksistä Tapie'hin ja hänen asianajajaansa sekä niiden vaikutuksesta välimiehen puolueettomuuteen. Vuonna 2013 CDR-yhtiöt ryhtyivät ajamaan Pariisin vetoomustuomioistuimessa kannetta välitystuomion kumoamiseksi ja asian ottamisesta tuomioistuimen käsitteilyyn (*révision*). Määräaika välitystuomion kumoamiskanteen ajamiseksi oli jo umpeutunut. Vuonna 2015 vetoomustuomioistuin antoi päätöksensä, jossa todettiin välitystuomion perustuneen petokseen. Tapien yhtiöt velvoitettiin maksamaan CDR-yhtiöille takaisin n. 404 miljoonaa euroa. Vetoomustuomioistuin katsoi, että asia voitiin ottaa käsiteltäväksi, koska kaksi edellytystä oli täyttynyt: ensinnäkin välimiesmenettely oli ollut kotimainen eikä kansainvälinen, ja toiseksi kyse oli petoksesta. Asia päättyi vielä Ranskan korkeimman oikeuden (*Court de Cassation*) ratkaistavaksi, joka piti kesäkuussa 2016 antamassaan tuomiossa vetoomustuomioistuimen tuomion voimassa ja vahvisti sen, että välimiesmenettely oli kotimainen (ei kansainvälinen) ja kyse oli petoksesta.

3.3.2 Mikä merkitys oli riidan kotimaisuudella?

Ranskan tuolloin voimassa olleen prosessilainsäädännön mukaan välitystuomio voitiin peruuttaa ja riidan kohteena ollut pääasia voitiin tutkia tuomioistuimen toimesta uudelleen ainoastaan, mikäli välitystuomio oli annettu kotimaisessa välimiesmenettelyssä ja mikäli annettu välitystuomio väitettiin annetun petollisesti⁸. Kansainvälisissä välimiesmenettelyissä tämä mahdollisuus välimiesoikeuden antaman päätöksen sisällön muuttamiseen saattoi Ranskan lain mukaan tulla kyseeseen vain silloin, kun välimiesoikeudenkäynti oli edelleen

⁶ CDR oli konsortio yhtiöitä, jotka muodostettiin Crédit Lyonnais'n ja SBDO:n jouduttua valtion pelastusoperaation kohteeksi.

⁷ *Le Brusq*, id.

⁸ *Kleiman-Dehault*, id., s. 3.

vireillä tai se olisi voitu saada uudelleen koolle⁹. Tapien puolelta väitettiin, että kyse oli kansainvälisestä välimiesmenettelystä, koska riita koski pankille annettua mandaattia myydä saksalaisen yhtiön osakkeet, ja ostajaehdokkaina oli mm. luxemburgilaisia ja belgialaisia yhtiöitä. Vetoomustuomioistuimien katsoi kuitenkin, että ratkaisevaa oli tilanne silloin, kun itse välityssopimus solmittiin, ja totesi että tuolloin vireillä olevat riidat koskivat ainoastaan ranskalaisen pankin velvoitteita Tapien yhtiöitä kohtaan, eikä asiassa ollut vaikutusta kansainväliseen kauppaan, joten välimiesmenettely oli kotimainen.

3.3.3 Mikä menettelyssä oli petollista?

Puolueelliseksi epäilty välimies oli Tapien välimiesoikeuteen nimeämä välimies, joka oli toiminut vuosia yhteistyössä Tapien ja hänen asianajajansa kanssa. Välimieheksi nimeämisiä oli ollut useita vuosien mittaan. Välimiehen tyttären asunnolta löytyi myös Tapien kirjoittama kirja, joka sisälsi Tapien omistuskirjoituksen välimiehelle, jossa todettiin Tapien olevan ”ikuisesti kiitollinen” tälle ”tuesta joka muutti hänen kohtaloaan”.

Välimies ei kuitenkaan ollut tuonut mitään näistä seikoista esiin, kun hänet nimitettiin välimiesoikeuden jäseneksi¹⁰. Vetoomustuomioistuimien katsoi, että kyse oli petoksesta, jossa yksi välimiehistä oli jättänyt paljastamatta olosuhteita, jotka antavat kohtuullisen syyn epäillä kyseisen välimiehen puolueettomuutta, ja tällä suositettiin yhtä riidan osapuolista, mikä tuomioistuimen mukaan täytti petoksen edellytykset ja mahdollisti välitystuomion muuttamisen.

Vetoomustuomioistuimien totesi kyseisen välimiehen vaikuttaneen myös käytännössä petollisesti välimiesoikeuden toimintaan. Vaikka hän ei ollutkaan välimiesoikeuden puheenjohtaja, hän otti kes-

keisen roolin välitystuomiota laadittaessa. Lisäksi hän laati mm. kaikki välimiesoikeuden prosessioikeudelliset määräykset, pöytäkirjat ja kirjeet riidan osapuolille. Vetoomustuomioistuimien katsoi välimiehen myös väärinkäyttäneen laajaa välimiesoikeuskokemustaan siten, että hän marginalisoi välimiesoikeuden kaksi muuta jäsentä. Vetoomustuomioistuimien totesi myös, että välitystuomion yksimielisyydellä ei ollut asiassa merkitystä, koska yhden välimiehen katsottiin toiminnallaan vaikuttaneen välimiesoikeuden päätökseen petollisesti¹¹.

3.3.4 Oliko entinen valtiovarainministeri syyllistynyt rikokseen?

Tapauksen yhtenä sivujuonteena oli ranskalainen vuoden 2016 lopulla ratkaisun saanut rikosoikeudellinen prosessi, jossa vastaajana oli Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) pääjohtaja *Christine Lagarde*. Lagarde oli vuonna 2007 Ranskan valtiovarainministerinä ollessaan hyväksynyt Tapien ja *Crédit Lyonnais*’n välisten riitojen ratkaisemisen edellä kuvatussa välimiesmenettelyssä. *Crédit Lyonnais* oli tuolloin ollut Ranskan valtion enemmistöomistuksessa. Lagarde ei ollut vaatinut välitystuomion kumoamista sen jälkeen, kun välitystuomiolla määrättiin Tapie saamaan yli 400 miljoonan euron korvaukset Ranskan valtiolta¹². Lagarde todettiin ranskalaisen tuomioistuimen päätöksessä menetelleen huolimattomasti ollessaan Ranskan valtiovarainministerinä päättämässä julkisten varojen käytöstä. Huolimattomuus oli ilmennyt ei niinkään siten, että riidat oli vuonna 2007 saatettu välimiesoikeuden ratkaistavaksi, vaan siitä syystä, että vuonna 2008 annetusta välitystuomiosta ei ollut aikanaan ryhdytty määrääjässä muutoksenhakutoimenpiteisiin. Lagarde vältti kuitenkin rikostuomion, koska asiaa käsitelty, nykyisten ja entisten ministerien vastuuta virkatoimissaan käsittelevä tuomi-

⁹ *Le Brusq*, id.

¹⁰ *Kleiman-Dehaudt*, id., s. 4.

¹¹ *Kleiman-Dehaudt*, id., s. 5. Voisi tietysti myös kysyä, miksi kaksi muuta välimiestä, joista toinen oli välimiesoikeuden puheenjohtaja, antoivat tämän tapahtua?

¹² Ks. esim. *The New York Times*: I.M.F. Stands by Christine Lagarde, Convicted of Negligence (<https://www.nytimes.com/2016/12/19/business/imf-trial-christine-lagarde-france-verdict.html>).

oistuin (*Cour de Justice de la République*) katsoi, että Pariisin vetoomustuomioistuin oli jo edellisellä vuonna kumonnut po. Tapien hyväksi annetut välitystuomiot, ja lisäksi tuomioistuin otti huomioon Lagarden ”kansallisen ja kansainvälisen korkean aseman” sekä sen, että vuonna 2008 Lagarden päävastuulla ministerinä olivat runsaasti aikaa ja huomiota vaativat kansainväliseen finanssikriisiin liittyneet kysymykset.

4 Vertailua Suomeen

Tapie-tapaus oli poikkeuksellinen ja Pariisin vetoomustuomioistuimen ratkaisu vuodelta 2015, jossa aiemmat välitystuomiot kumottiin, liittyi nimenomaan tämän tapauksen taustoihin: oliko Ranskan valtion omistuksessa ollut pankki ollut osallisena riitojen ratkaisumenettelyssä, joka ei kestänyt lähempää tarkastelua, ja oliko näin aiheutettu veronmaksajille useiden satojen miljoonien eurojen vahinko¹³.

Lienee selvää, että vastaavilla tosiseikoilla olisi merkitystä Suomessa, jos välitystuomiota haettaisiin tuomioistuimelta kumottavaksi VML 41 §:n 1 momentin 3)-kohdan perusteella kyseisen lainkohdan edellyttämässä kolmen kuukauden määräajassa. Sen sijaan ainakaan VML ei anna nimenomaista perustetta välitystuomion kumoamiselle ja pääasian käsittelemiselle tuomioistuimessa välimiehen esteellisyyden tai petollisen menettelyn perusteella enää sen jälkeen, kun VML 41 §:n mukainen määräaika kumoamiskanteen nostamiselle on umpeutunut. VML 40 § mahdollistaa kyläkin kanteen ajamisen välitystuomion julistamiseksi mitättömäksi neljässä eri tapauksessa, ei kuitenkaan sillä nimenomaisella perusteella, että

joku välimiehistä olisi menetellyt petollisesti. Esille nouseekin kysymys siitä, loukkaako vilpillinen tai petollinen menettely prosessissa *audiatur-* tai *ordre public* -periaatetta. Mitä nämä periaatteet lopulta kattavat? Jos Suomessa tapahtuneessa välimiesmenettelyssä olisi esiintynyt Tapie-tapauksen kaltainen petollinen menettely (tai jos vaikkapa tuomio olisi saatu aikaan lahjomalla tai väärennettyjä asiakirjoja esittämällä), mutta itse välitystuomio ei sisällöltään olisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen, niin olisiko välitystuomio kumottavissa tai julistettavissa mitättömäksi VML 40 §:n 1 momentin 2)-kohdan perusteella? Kotimaisessa oikeuskäytännössä on välitystuomion kumoaminen tai mitättömäksi julistaminen ollut esillä muutamissa tapauksissa¹⁴. Kenties merkitystä kysymyksen arvioinnille on myös sillä, miten New Yorkin konvention *public policy* -poikkeusta on tulkittu. Esimerkiksi Saksassa korkein oikeus on katsonut, että ulkomaisen välitystuomion täytäntöönpano voitaisiin evätä New Yorkin konvention *public policy* -poikkeuksen perusteella, jos puolueellinen välimies on konkreettisesti vaikuttanut välitystuomion sisältöön loukaten siten puolueettoman oikeudenkäytön vaatimusta¹⁵.

Jos *audiatur et altera pars* -periaatetta on karkeasti loukattu, onko kyseessä enää ollut *due process*? Entä jos välimiehet oli lahjottu? Olisivatko tuomiot kansainvälisesti täytäntöönpanokelpoisia? Nämä ovat kysymyksiä, joita tulisi harkita välimiesmenettelylakia mahdollisesti uudistettaessa. Vaikka kaiken kattavaa *fraus omnia corrumpit* -määräystä ei prosessioikeudellisesta normistotamme löydykään, ilmentävät Suomen kirjoitettu laki ja oikeuskäytäntö useissa kohdin periaatetta,

¹³ Ks. mm. Jean-Christophe Honlet, Anne-Sophie Dufêtre & Annelise Lecompote, *The International Arbitration Review*, Seventh Edition (2016), s.212–213, jossa todetaan, että tapauksessa käytettiin poikkeuksellista oikeuskeinoa poikkeukselliseen tilanteeseen ([t]his case involved an exceptional remedy based on an exceptional situation).

¹⁴ Mm. Helsingin HO 9.4.2013, diaarinumero S 12/128, jossa on pysytetty voimassa annettu välitystuomio, mutta viitattu VML:a koskevaan hallituksen esitykseen ja todettiin, että välitystuomio on mitätön vain raskaiden ja olennaisten puutteiden rasitassa välitystuomiota.

¹⁵ Ks. Maurer, *The Public Policy Exception under the New York Convention*, Revised Edition (2013), s. 106–107.

jonka mukaan petollista käyttäytymistä tai menettelyä ei suojata¹⁶.

5 Johtopäätöksiä

Käytännön toiminnassa tapaus Tapie toiminee suomalaisillekin välimiesmenettelyn osapuolille hyvänä muistutuksena siitä, että erilaiset välimiesten esteellisyyasperusteet tulisi nostaa esiin heti välimiesmenettelyn alussa, jotta välitystuomion kumoamiskanteilta myöhemmin vältyttäisiin. Suomen kokoisessa pienessä maassa esteellisyydet ovat konkreettinen ongelma johtuen mm. maamme vähäisestä juristien määrästä ja vielä pienemmästä välimiesjuttuja hoitavien asianajajien ja välimiesten lukumäärästä. Toiseksi tapaus Tapie toiminee varoittavana esimerkkinä siitä, että välimiesoikeuden kaikkien jäsenten tulisi toimia aktiivisesti siten, että yksi välimiehistä ei voi dominoivalla menettelyllään vääristää välimiesoikeuden menettelyjä saatikka vaikuttaa välitystuomioin sisältöön yhden riidan osapuolen eduksi.

Tapaus on hyvä pitää mielessä myös yhtenä *worst case scenariona* siitä, mitä välimiesmenettelyssä voi pahimmillaan tapahtua. Meilläkin on kiitettävällä tavalla havahduttu kehittämään välimiesmenettelyä kansainvälisten trendien mukaiseksi. Juridisten etujen ohella koti- ja kansainväliset välimiesmenettelyt voivat edustaa satojen miljoonien eurojen liiketoimintaa. Kansainvälinen osaaminen, uskottavuus ja luottamus ovat merki-

tykseltään keskeisiä. Uutta välimiesmenettelylakia mahdollisesti laadittaessa on kajoamiseen *Audiatu-* ja *fraus*-periaatteisiin suhtauduttava hyvin varoen. Niillä on pitkät ja lähes universaalit juridiset perinteet. Jos näiden periaatteiden katsotaan tulevan katetuiksi sillä, että välitystuomio voidaan jatkossakin kumota sen ollessa ”Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen”, tulee harkita myös sitä, sisältääkö tämä kumoamisperuste oikeusjärjestyksen perusteiden vastaisuuden joka ilmenee välimiesoikeuden menettelyn virheellisyytenä vai itse välitystuomion virheellisenä aineellisenä sisältönä vai molemmat. Edelleen tulee harkita sitä, antaisiko tällainen kansalliseen lakiin kirjattu välitystuomion kumoamisperuste kansainvälisessä välimiesmenettelyssä ulkomaiselle asianosaiselle kaksinkertaisen suojan (ja olisiko tästä mitään haittaa), kun tyypillisesti ulkomaisen asianosaisen käytettävissä olisi vastaavanlainen *public policy* -poikkeus välitystuomion täytäntöönpanolle siinä valtiossa, jossa välitystuomion täytäntöönpanoa haettaisiin New Yorkin konvention mukaisesti¹⁷. Lakia uudistettaessa tulisi joka tapauksessa kansallisia erityispiirteitä välttää ja pitäytyä kansainvälisiin parhaisiin käytäntöihin, jos pyrkimyksenä on saada yhä suurempi määrä kansainvälisiä prosesseja käytäväksi Suomessa.

Kimmo Mettälä ja Matti S. Kurkela

¹⁶ Esim. oikeustoimilain 33§ ilmentäneen tätä periaatetta (Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista, 1928/228). Oikeuskäytännössämme on myös vahvistettu, että ehdottomat maksusitoumuksetkin, kuten remburssi ja *on demand*-ehtoinen takaus, murtuvat *fraud*-säännön voimasta. Jos tämä ei koskisi myös välitystuomioita, jäljelle jää vielä mahdollisuus rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin eli syyteoikeus petoksen perusteella, joiden syyteoikeuksien vanhenemiseen välimiesmenettelysäännöksillä ei tulisi puuttua. Myös rikosperusteiset korvaamisvaatimukset ja ehkä myös turvaamistoimet tulisi pitää mahdollisina.

¹⁷ Tosin tällöin ei tarkasti ottaen verrattaisi ”omenoita omenoihin”, koska se, mikä olisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaista, ei välttämättä olisi *public policyn* vastaista välitystuomion täytäntöönpanovaltiossa ja päinvastoin.